

Vastuvõtmise kuupäev : 31/03/2025

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-143/25 – 1

Kohtuasi C-143/25

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

18. veebruar 2025

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

11. veebruar 2025

Kaebaja ja kassaator:

CV

Vastustaja ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

Pensionsversicherungsanstalt

[...]

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) tegi töö- ja sotsiaalõigusasjade kassatsioonikohtuna [...] sotsiaalõigusasjas, mille pooled on kaebaja CV [...] *versus* vastustaja Pensionsversicherungsanstalt, [...] Viin, [...] ja mille ese on vanaduspension, menetledes kaebaja erakorralist kassatsioonkaebust Oberlandesgericht Innsbrucki (liidumaa kõrgeim kohus Innsbruckis) kui töö- ja sotsiaalõigusasjade apellatsioonikohtu 26. septembri 2024. aasta otsuse 25 Rs 32/24b-38 peale, millega jäeti muutmata Landesgericht Innsbrucki (liidumaa kohus Innsbruckis) kui töö- ja sotsiaalkohtu 10. juuni 2024. aasta otsus 16 Cgs 233/23z-29, kinnisel istungil järgmise

kohtumääruse:

I. Euroopa Kohtule esitatakse ELTL artikli 267 alusel järgmine eelotsuse küsimus:

Kas ELTL artiklit 21 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord, artikli 44 lõikes 2 sätestatud tingimus, et isik töötas või tegeles kõnealuses liikmesriigis ettevõtlusega kuupäevani, mil algas lapse kasvatamise periood, mida asjaomase lapse puhul arvesse võetakse, ei ole täidetud, on vanaduspensioni maksmata kohustatud liikmesriik kohustatud lapse kasvatamise perioode arvesse võtma, olgugi et töötamisest tulenevad kindlustusperioodid on asjaomasel isikul täitunud üksnes enne vanaduspensioni maksmata kohustatud liikmesriigis kogunenud lapse kasvatamise perioode?

II. [...] [menetlusõiguslikud märkused]

Põhjendused

I. Menetluse ese ja asjaolud

- 1 CV on sündinud 1962. aastal. Ajavahemikul 1. augustist 1977 kuni 31. jaanuarini 1988 kogunes tal Austrias 122 kuud kohustusliku pensionikindlustuse staaži töötamise alusel (kutseõpilane ja töötaja), millele lisandusid asendusperioodid nelja kuu ulatuses, ühtekokku seega 126 kindlustuskuud.
- 2 1988. aasta märtsis asus CV elama Itaaliasse, kus ta abiellus ja kus ta praeguseni elab. 2. mail 1989 sündis CV esimene poeg ja 21. aprillil 1994 teine poeg. Itaalias CV ei töötanud ega tegutsenud füüsilisest isikust ettevõtjana. Laste kasvatamise perioode Itaalias arvesse ei võetud; ka muul moel ei kogunenud CV-l Itaalias kindlustusstaaži.

II. Liidu õigusest tulenevad alused

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (edaspidi „rakendusmäärus nr 987/2009“):

„Artikkel 44

Lapse kasvatamise aja arvessevõtmine

1. Käesolevas artiklis tähendab „lapse kasvatamise aeg“ perioodi, mis võetakse arvesse pensioni määramisel liikmesriigi pensioniseaduse alusel või mis annab lisapensioni sõnaselgelt väljendatud põhjusel, et isik on kasvanud last, sõltumata nende perioodide arvutamiseks kasutatavast meetodist ja sellest, kas need omandatakse lapse kasvatamise ajal või kinnitatakse need tagasiulatuvalt.

2

2. Kui põhimääruse II jaotise kohaselt pädeva liikmesriigi õigusaktides ei võeta arvesse lapse kasvatamise perioodi, on selle liikmesriigi asutus, kelle õigusaktid olid vastavalt põhimääruse II jaotisele kohaldatavad asjaomase isiku suhtes sel põhjusel, et isik töötas või tegeles ettevõtlusega kuupäevani, mil nende õigusaktide alusel algas lapse kasvatamise periood, mida asjaomase lapse puhul arvesse võetakse, jätkuvalt kohustatud arvestama seda perioodi lapse kasvatamise perioodina tema kohaldatavate õigusaktide kohaselt, nagu oleks selline lapse kasvatamine toimunud tema territooriumil.

3. Lõiget 2 ei kohaldata, kui asjaomase isiku suhtes kohaldatakse või hakatakse kohaldama mis tahes muu liikmesriigi õigusakte isiku töö või ettevõtluse tõttu.“

III. Riigisisene õigus

- 4 1. Üldine pensioniseadus (Allgemeines Pensionsgesetz; edaspidi „APG“):

„Õigus vanaduspensionile

§ 4. (1) Õigus vanaduspensionile on kindlustatul pärast 65. eluaasta täitumist (korraline pensioniiga), kui pensioni määramise algtähtajaks [...] on käesoleva või mõne muu föderaalseaduse alusel täitunud vähemalt 180 kindlustuskuud, millest vähemalt 84 kuud omandati töötamise või ettevõtlusega tegelemise tulemusel (minimaalne kindlustusperiood).“

„§ 16 [...] (3a)

Paragrahvi 4 lõikes 1 ette nähtud minimaalse kindlustusperioodi hulka arvestatakse kindlustuskuudena ASVG § 227a [...] kohased lapse kasvatamise aja asendusperioodid, mis täitusid enne 1. jaanuari 2005.

[...]

(6) Erinevalt § 4 lõikes 1 ettenähtust määratakse pensioniiga naissoost kindlustatu puhul, kellel täitub 60. eluaasta enne 1. jaanuari 2024, ASVG § 253 lõike 1 kohaselt.“

- 5 2. Üldine sotsiaalkindlustusseadus (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz; edaspidi „ASVG“):

„Kindlustusperioodid

§ 224. Kindlustusperioodid on §-des 225 ja 226 nimetatud sissemakseperioodid ja §-des 227, 227a, 228, 228a ja 229 nimetatud asendusperioodid.“

„Lapse kasvatamise aja asendusperiood ajavahemikul pärast 31. detsembrit 1955 ja enne 1. jaanuari 2005

§ 227a. (1) Lisaks võetakse kindlustatu puhul, kes tegelikult ja valdavalt kasvatas oma last (lõike 2), asendusperioodina ajavahemikul pärast 31. detsembrit 1955 ja enne 1. jaanuari 2005 kestnud lapse kasvatamise aeg Austrias arvesse pensionikindlustuse selles sambas, milles sisaldub viimane eelnev sissemakseperiood või kui selline puudub, siis esimene järgnev sissemakseperiood, maksimaalselt 48 kalendrikuu ulatuses alates lapse sünnist. Mitmikute sünni korral pikeneb see tähtaeg 60 kalendrikuuni.

(2) Laps lõike 1 tähenduses on:

1. kindlustatu lapsed;

[...]

(3) Kui järgmine laps sünnib [...] enne 48 kalendrikuu [...] möödumist, siis vältab see ajavahemik ainult kuni järgmise lapse sünnini [...].“

„Vanaduspension

§ 253 (1) Õigus vanaduspensionile on meessoost kindlustatul pärast 65. eluaasta täitumist (korraline pensioniiga), naissoost kindlustatul pärast 60. eluaasta täitumist (korraline pensioniiga) [...].“

I. IV. Poolte väited ja nõuded

- 6 CV esitas 26. septembril 2022 vastustajast Pensionsversicherungsanstaltile (pensionikindlustusasutus; edaspidi „PVA“) vanaduspensioni taotluse.
- 7 PVA jättis taotluse 6. juuli 2023. aasta otsusega rahuldamata, kuna CV-l oli arvestuse alguse kuupäevaks 1. oktoobriks 2022 kogunenud kindlustusstaaži ainult 126 kuu ulatuses ja sellega ei täitnud ta minimaalse kindlustusperioodi (180 kuud) nõuet. Itaalias täitunud laste kasvatamise aja asendusperioode PVA arvesse ei võtnud.
- 8 CV esitas selle otsuse peale kaebuse, milles ta palub määrata endale vanaduspension. Tema väite kohaselt tuleb tema pensioniõiguse hindamisel asendusperioodidena arvesse võtta Itaalias täitunud 96 kuu (2 x 48 kuud) pikkust laste kasvatamise aega, millega on minimaalse kindlustusperioodi nõue täidetud.
- 9 PVA väidab vastu, et rakendusmääruse nr 987/2009 artikli 44 lõike 2 kohaselt ei ole võimalik välisriigis täitunud lapse kasvatamise perioode arvesse võtta, kuna 1. juunil 1989 ja 1. mail 1994 (need on kuupäevad, mil algas lapse kasvatamise periood, mida asjaomase lapse puhul arvesse võetakse) CV Austrias ei töötanud ega tegutsenud seal füüsilisest isikust ettevõtjana. CV ei saa tugineda ka ELTL artiklile 21, kuna ta töötas Austrias ja tegi sissemaksid Austria sotsiaalkindlustussüsteemi ainult enne laste kasvatamise aega, kuid mitte pärast seda.

- 10 Fiktiivse eelduse korral, et 96 kuud hõlmavat laste kasvatamise perioodi võetakse arvesse, oleks CV-l õigus igakuisele vanaduspensionile brutosummas 547,78 eurot.

V. Senine menetlus

- 11 Esimese astme kohus jättis kaebuse rahuldamata. Rakendusmääruse nr 87/2009 artikli 44 lõike 2 tingimused ei ole täidetud, kuna poegade sündimise ajal CV ei töötanud ega tegutsenud füüsilisest isikust ettevõtjana. Kuna CV töötas Austrias ja tegi sissemakseid Austria sotsiaalkindlustussüsteemi üksnes enne Itaaliasse elama asumist, on see kooskõlas ka ELTL artikliga 21.
- 12 Teise astme kohus nõustus selle seisukohaga ja jättis esimese astme kohtu otsuse muutmata.
- 13 CV esitas selle otsuse peale Oberter Gerichtshofile (Austria kõrgeim üldkohus) kassatsioonkaebuse, milles ta palub oma kaebus rahuldada.
- 14 PVA palub jätta apellatsioonikohtu otsus muutmata.

VI. Eelotsuse küsimuse põhjendused

1. Üldised märkused

- 15 Rakendusmääruse nr 987/2009 artiklist 97 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (edaspidi „määrus nr 883/2004“) artiklist 91 tuleneb, et mõlemad määrused olid vaidlustatud PVA otsuse tegemise kuupäeval (6. juuli 2023) juba kehtivad. Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) hinnangul on need määrused seega käesolevas asjas ajaliselt kohaldatavad (Euroopa Kohtu otsus Reichel-Albert, C-522/10, punkt 26 jj).
- 16 Selleks et rakendusmääruse nr 987/2009 artikli 44 lõike 2 alusel oleks Austria pädev võtma arvesse CV poegade kasvatamise perioode, mis täitusid tal Itaalias, peavad Euroopa Kohtu praktika kohaselt olema kumulatiivselt täidetud järgmised kolm tingimust: esiteks – lapse kasvatamise perioode ei võeta Itaalias kehtivate õigusaktide kohaselt arvesse; teiseks – Austria õigusaktid olid CV suhtes varem kohaldatavad põhjusel, et CV töötas Austrias või tegutses seal füüsilisest isikust ettevõtjana, ning kolmandaks – sellest tegevusest tulenevalt olid Austria õigusaktid CV suhtes jätkuvalt kohaldatavad kuupäeval, mil algas lapse kasvatamise periood, mida Austria õigusaktide kohaselt asjaomase lapse puhul arvesse võetakse (hiljuti Euroopa Kohtu otsus Deutsche Rentenversicherung Bund, C-283/21, punkt 34).

- 17 Menetluses ei ole vaidlust selle üle, et kolmas tingimus ei olnud CV puhul täidetud. Seega ei tugine CV kaebus ka vahetult rakendusmääruse nr 987/2009 artikli 44 lõikele 2.

2. Eelotsuse küsimus

- 18 Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei reguleeri rakendusmääruse nr 987/2009 artikkel 44 välisriigis täitunud lapse kasvatamise perioodide arvesse võtmist lõplikult, mistõttu võib selliste perioodide arvesse võtmise kohustus tuleneda ka ELTL artiklist 21 või kohtuotsustes Elsen (C-135/99), Kauer (C-28/00) ja Reichel-Albert (C-522/10) välja töötatud „piisava seose“ kriteeriumist (Euroopa Kohtu otsus Deutsche Rentenversicherung Bund, C-283/21, punkt 44; Euroopa Kohtu otsus Pensionsversicherungsanstalt, C-576/20, punkt 62). Sellest tulenevalt seab ELTL artikkel 21 liikmesriigile (A) kohustuse võtta arvesse asjaomasel isikul teises liikmesriigis (B) täitunud lapse kasvatamise perioode, kui on tuvastatud, et nende lapse kasvatamise perioodide ja sellel isikul esimeses liikmesriigis (A) kutsealase tegevuse tõttu täitunud kindlustusperioodide vahel on „piisav seos“ (Euroopa Kohtu otsus Deutsche Rentenversicherung Bund, C-283/21, punkt 46). Seejuures ei ole määrav see, kus on laps sündinud. „Piisav seos“ võib esineda ka siis, kui laps sündis alles pärast teise liikmesriiki (B) elama asumist (vt Euroopa Kohtu otsus Reichel-Albert, C-522/10, punkt 16; Euroopa Kohtu otsus Pensionsversicherungsanstalt, C-576/20, punkt 19; Euroopa Kohtu otsus Deutsche Rentenversicherung Bund, C-283/21, punktid 19 ja 20).
- 19 Kohtuotsuse Deutsche Rentenversicherung Bund (C-283/21) ja kohtuotsuse Pensionsversicherungsanstalt (C-576/20) kohaselt on „piisav seos“ alati olemas siis, kui asjaomane isik on töötanud ja teinud sissemakseid ainult ühes liikmesriigis (A) või kui asjaomasel isikul on täitunud koolitus- või töötamisperioodide alusel kindlustusperioodid üksnes selles liikmesriigis, ja seda nii enne kui ka pärast elukoha üleviimist teise liikmesriiki (B), kus täitusid lapse kasvatamise perioodid. Ka kohtuotsustes Elsen (C-135/99, punkt 26), Kauer (C-28/00, punktid 28 ja 32), ja Reichel-Albert (C-522/10, punkt 35) on rõhutatud, et asjaomased isikud olid töötanud või teinud sissemakseid üksnes (algselt pädevas) liikmesriigis (A). Nagu rõhutab kohtujurist Emiliou oma ettepanekus kohtuasjas C-283/21 (EU:C:2023:736, punkt 53), ei osutunud see tegur aga üheski kohtuotsuses ainumääravaks.
- 20 Kui lähtuda sellest, et Euroopa Kohus peab oluliseks seda, kas lapse kasvatamise perioode oleks algselt pädevas liikmesriigis (A) arvesse võetud, kui elukohta ei oleks teise liikmesriiki (B) üle viidud (Euroopa Kohtu otsus Deutsche Rentenversicherung Bund, C-283/21, punkt 64; Euroopa Kohtu otsus Pensionsversicherungsanstalt, C-576/20, punkt 64; Euroopa Kohtu otsus Reichel-Albert, C-522/10, punktid 41 ja 42), siis on ELTL artikliga 21 vastuolus eeldada arvesse võtmise kohustust vaid juhul, kui asjaomasel isikul on täitunud algselt pädevas liikmesriigis (A) kindlustusperioodid ka pärast lapse kasvatamist. Seda seetõttu, et sellega koheldakse asjaomast isikut liikmesriigis (A), mille kodakondsus tal on, vähem soodsalt üksnes põhjusel, et ta on kasutanud oma

õigust vabalt liikuda ja viinud oma elukoha perekondlikel põhjustel üle teise liikmesriigi (B) territooriumile (vt ka *Spiegel*, *Zeiten der Kindererziehung* in einem anderen Mitgliedstaat – eine Herausforderung für die Praxis, DRdA 2023/2 [punkt 4.1.]).

- 21 Seda tagajärge oleks võimalik vältida näiteks siis, kui „piisava seose“ tõendamisel lähtutaks määrava kriteeriumina üksnes kindlustusperioodide täitumisest liikmesriigis (A) enne lapse kasvatamist teises liikmesriigis (B). Tõsiasi, et pärast lapse kasvatamise aega teises liikmesriigis (B) asub asjaomane isik taas tööle või tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana või omandab kindlustusperioode algselt pädevas liikmesriigis (A), oleks sellisel juhul vaid kaudne tõend „piisavast seosest“, aga mitte selle eeldamise tingimus (vt kohtujurist Emiliou ettepanek, EU:C:2023:736, punktid 68 ja 69). See on asjakohane ka seetõttu, et välisriigis täitunud lapse kasvatamise perioodide arvesse võtmine võib eelkõige naiste puhul olla pensioniõiguse omandamise ja penisoni suuruse seisukohast sageli määrav (vt *Windisch- Graetz*, *Anmerkungen zu EuGH C-28/00, Kauer*, ZESAR 2003, 327 [333]).
- 22 Sellest lähtudes ei oleks asjaolu, et pärast laste kasvatamise aega ei kogunenud CV-I enam Austrias täiendavat kindlustusstaaži, määrav, et tõendada „piisavat seost“ Austrias varem täitunud kindlustusperioodidega.

VII. Menetluse peatamine

- 23 [...] [riigisisene õiguslik alus]

[...]

Viin, 11. veebruar 2025

[...]